

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturta palāta)

2013. gada 11. aprīlī*

Vide — Orhūsas konvencija — Direktīva 85/337/EEK — Direktīva 2003/35/EK — 10.a pants — Direktīva 96/61/EK — 15.a pants — Iespēja vērsties tiesā saistībā ar vides jautājumiem — Tiesvedības, kas “nav pārmērīgi dārga”, jēdziens

Lieta C-260/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotā Karaliste) [Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa] iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2011. gada 17. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 25. maijā, tiesvedībā

The Queen, atbilstoši lūgumam, ko iesnieguši

David Edwards,

Lilian Pallikaropoulos,

pret

Environment Agency,

First Secretary of State,

Secretary of State for Environment, Food and Rural Affairs.

TIESA (ceturta palāta)

šādā sastāvā: L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], kas pilda ceturta palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] (referents), K. Toadere [*C. Toader*], A. Prehala [*A. Prechal*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2012. gada 13. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *L. Pallikaropoulos* vārdā – *R. Buxton*, *solicitor*, un *D. Wolfe*, *QC*,

* Tiesvedības valoda – angļu.

- Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *C. Murrell* un *J. Maurici*, pārstāvji, kuriem palīdz *R. Palmer*, *barrister*,
- Dānijas valdības vārdā – *S. Juul Jørgensen* un *V. Pasternak Jørgensen*, pārstāvji,
- Īrijas vārdā – *E. Creedon* un *D. O'Hagan*, pārstāvji, kuriem palīdz *N. Hyland*, *barrister-at-law*,
- Grieķijas valdības vārdā – *G. Karipsiades*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *P. Oliver* un *L. Armati*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2012. gada 18. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 10.a panta piekto daļu Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīvā 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV L 175, 40. lpp.) un 15.a panta piekto daļu Padomes 1996. gada 24. septembra Direktīvā 96/61/EK par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli (OV L 257, 26. lpp.), kas abas grozītas ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. maija Direktīvu 2003/35/EK (OV L 156, 17. lpp.; turpmāk tekstā attiecīgi – “Direktīva 85/337” un “Direktīva 96/61”).
- 2 Šis lūgums ir ticis izteikts tiesvedībā starp *D. Edwards* un *L. Pallikaropoulos*, no vienas puses, un *Environment Agency* [Vides aģentūru], *First Secretary of State* [Valsts pirmo sekretāru], kā arī *Secretary of State for Environment, Food and Rural Affairs* [Valsts vides, pārtikas un lauksaimniecības nozares sekretāru], no otras puses, par ekspluatācijas atļauju, ko *Environment Agency* piešķirusi cementa rūpnīcai. Lūgums ir par *House of Lords* [Lordu palātas] lēmuma, ar ko *L. Pallikaropoulos*, kuras apelācijas sūdzība tika noraidīta kā nepamatota, piespriests atlidzināt pretējās puses tiesvedībā tiesāšanās izdevumus, atbilstību Savienības tiesībām.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 Atbilstoši Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV L 124, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Orhūsas konvencija”), preambulai:

“[..]

Atzīstot arī to, ka katrai personai ir tiesības dzīvot vidē, kas atbilst šīs personas veselības stāvoklim un labklājībai, un pienākums gan individuāli, gan sadarbībā ar citiem aizsargāt un uzlabot vidi pašreizējo un nākamo paaudžu labā,

uzskatot, ka, lai īstenotu šīs tiesības un pildītu šo pienākumu, pilsoņiem jābūt pieejamai informācijai, jābūt tiesībām piedalīties lēmumu pieņemšanā un iespējai griezties [vērsties] tiesā saistībā ar vides jautājumiem, un šajā ziņā atzīstot, ka iedzīvotājiem var būt nepieciešama palīdzība, lai īstenotu savas tiesības,

[..]

rūpējoties, lai sabiedrībai, tostarp organizācijām, būtu pieejama efektīva tiesvedības sistēma, kas nodrošinātu likumos noteikto interešu aizsardzību un likumību,

[..].”

- 4 Orhūsas konvencijas 1. pantā, kura nosaukums ir “Mērķis”, ir paredzēts šādi:

“Lai pašreizējā un nākamajās paaudzēs aizsargātu ikvienas personas tiesības dzīvot vidē, kas atbilstu personas veselības stāvoklim un labklājībai, katra Puse saskaņā ar šīs konvencijas noteikumiem garantē tiesības piekļūt informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties [vērsties] tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem.”

- 5 Šīs konvencijas 3. panta, kura nosaukums ir “Vispārēji noteikumi”, 8. punktā ir paredzēts:

“Katra Puse nodrošina, lai personas, kas īsteno savas tiesības atbilstoši šīs konvencijas noteikumiem, par šādu iesaistīšanos nekādi netiktu sodītas, vajātas vai iespaidotas. Šis noteikums neierobežo valstu tiesu kompetenci lemt par pamatotu tiesāšanās izdevumu segšanu.”

- 6 Šīs pašas konvencijas 9. pantā, kura nosaukums ir “Iespēja griezties [vērsties] tiesu iestādēs”, ir precizēts:

[..]

2. Katra Puse saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nodrošina to, ka ieinteresētās sabiedrības pārstāvjiem,

- a) kuriem ir pamatota interese

vai arī

- b) kuri uzskata, ka noticis tiesību aizskārums, ja šādu priekšnosacījumu paredz attiecīgās Puses administratīvā procesa normas,

ir iespēja pārskatīšanas nolūkā griezties [vērsties] tiesā un/vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas izveidota ar likumu, lai – pamatojoties uz materiāliem vai procesuāliem aspektiem – apstrīdētu jebkura tāda lēmuma, darbības vai bezdarbības likumību, uz ko attiecas 6. panta noteikumi, ja šāda apstrīdēšana paredzēta attiecīgās valsts tiesību aktos, kā arī neskarot šā panta 3. punktu un citus attiecīgus šīs konvencijas noteikumus.

[..]

3. Turklāt, neskarot 1. un 2. punktā minētās pārskatīšanas procedūras, katra Puse nodrošina to, ka sabiedrības pārstāvjiem, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, ja tādi būtu, ir pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras, lai apstrīdētu fizisku personu vai valsts iestāžu darbību vai bezdarbību.

4. Turklāt, neskarot 1. punktu, šā panta 1., 2. un 3. punktā minētajām procedūrām ir jānodrošina pamatoti un efektīvi tiesiskie līdzekļi, tostarp, vajadzības gadījumā, pagaidu noregulējums, un tām ir jābūt taisnīgām, objektīvām un ātrām, kā arī tās nav saistītas ar pārmērīgām izmaksām. [..]

5. Lai šā panta noteikumus padarītu efektīvākus, katra Puse nodrošina to, ka sabiedrība tiek informēta par administratīvajām vai tiesas procedūrām, kas tai pieejamas pārskatīšanas nolūkā, kā arī lemj par atbilstošu palīdzības sistēmu ieviešanu, lai novērstu vai mazinātu finansiālus un citus šķēršļus saistībā ar griešanos [vēršanos] tiesu iestādēs.”

Savienības tiesības

7 Atbilstoši Direktīvas 85/337 10.a pantam, kā arī Direktīvas 96/61 15.a pantam:

“Dalībvalstis nodrošina, ka saskaņā ar valsts tiesību sistēmu attiecīgās sabiedrības daļas locekļiem:

- a) kas ir pietiekami ieinteresēti vai
- b) ja dalībvalsts administratīvi procesuālajās tiesībās tas paredzēts kā priekšnoteikums – kuru tiesības ir aizskartas,

ir iespēja pārskatīšanas kārtībā ierosināt lietu tiesā vai citā neatkarīgā un objektīvā struktūrā, kas izveidota ar tiesību aktiem, lai apstrīdētu tādu lēmumu, darbību vai bezdarbības būtības vai procesuālo likumību, uz kuru attiecas šīs direktīvas noteikumi par sabiedrības līdzdalību.

Dalībvalstis nosaka, kurā stadijā minētos lēmumus, darbības vai bezdarbību var apstrīdēt.

Dalībvalstis nosaka, kas tieši uzskatāms par pietiekamu ieinteresētību un tiesību aizskārums, paturot prātā mērķi – attiecīgajai sabiedrības daļai nodrošināt tiesas pieejamību [..].

Šā panta noteikumi neliedz lietu nodot iepriekšējai izskatīšanai administratīvā iestādē, un – ja valsts tiesību aktos ir šāda prasība – tie neietekmē prasību pirms juridiskās pārskatīšanas procedūras piemērošanas izmantot visas iespējas administratīvajā pārskatīšanas procedūrā.

Visām šīm procedūrām jābūt godīgām, taisnīgām, laicīgām un ne pārmērīgi dārgām.

[..]”

8 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīvu 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.) tika kodificēta Direktīva 85/337. Direktīvas 2011/92 11. panta 4. punkta otrajā daļā ir Direktīvas 85/337 10.a panta piektajai daļai identiski noteikumi.

9 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 15. janvāra Direktīvu 2008/1/EK par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli (OV L 24, 8. lpp.) tika kodificēta Direktīva 96/61. Direktīvas 2008/1 16. panta 4. punkta otrās daļas noteikumi ir identiski Direktīvas 96/61 15.a panta piektās daļas noteikumiem.

Apvienotās Karalistes tiesības

10 *Supreme Court* 2009. gada Reglamenta (*Supreme Court Rules* 2009; *SI* 2009, Nr. 1603) 49. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ikviens sīki izstrādāts tiesāšanās izdevumu novērtējums ir jāveic diviem *costs officers* [par tiesāšanās izdevumiem atbildīgajām amatpersonām], kurus ieceļ priekšsēdētājs, un:

- a) vienam no viņiem ir jābūt *costs judge* (*Taxing Master of Senior courts* [par tiesāšanās izdevumiem atbildīgajam tiesnesim]),

un

b) otra amatpersona var būt tiesas sekretārs.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 11 *D. Edwards* apstrīdēja *Environment Agency* lēmumu, atsaucoties uz projekta ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanu, vides tiesību aspektā atļaut cementa rūpnīcas ekspluatāciju, tostarp atkritumu sadedzināšanu, Ragbijā (*Rugby*; Apvienotā Karaliste). Šajā sakarā *D. Edwards* varēja izmantot juridisko palīdzību.
- 12 Šī prasība tika noraidīta, un *D. Edwards* iesniedza apelācijas sūdzību *Court of Appeal* [Apelācijas tiesā], bet vēlāk – pēdējā dienā, kad notika tiesas sēde, – nolēma izstāties no tiesvedības.
- 13 *L. Pallikaropoulos* pēc pašas lūguma tika ļauts iestāties lietā kā apelācijas sūdzības iesniedzējai uz atlikušo tiesvedības laiku. Viņa atbilda nosacījumiem juridiskās palīdzības saņemšanai, bet *Court of Appeal* piekrita ierobežot tiesāšanās izdevumu segšanas pienākumu līdz GBP 2000.
- 14 *Court of Appeal* noraidīja *L. Pallikaropoulos* apelācijas sūdzību un piesprieda viņai segt pašai savus un – ierobežotā apmērā – arī pretējās puses tiesāšanās izdevumus.
- 15 *L. Pallikaropoulos* iesniedza kasācijas sūdzību *House of Lords* un lūdza atbrīvot viņu no pienākuma sniegt iepriekš minētās tiesas pieprasīto garantiju paredzamo tiesāšanās izdevumu GBP 25 000 apmērā segšanai.
- 16 *L. Pallikaropoulos* arī lūdza piemērot tiesāšanās izdevumu aizsargpasākumu (“protective costs order”) ar mērķi ierobežot tās atbildību tiesāšanās izdevumu segšanas aspektā viņas apelācijas sūdzības noraidīšanas gadījumā. Šis lūgums tika noraidīts.
- 17 Ar 2008. gada 16. aprīļa lēmumu *House of Lords* apstiprināja *Court of Appeal* lēmumu noraidīt apelācijas sūdzību un nākamā gada 18. jūlijā piesprieda *L. Pallikaropoulos* atlīdzināt atbildētājam tiesāšanās izdevumus apelācijas instancē, kuru apmērs gadījumā, ja lietas dalībnieces nebūtu vienisprātis, ir jānosaka *Clerk of the Parliaments*. Atbildētājas kā atlīdzināmos tiesāšanās izdevumus iesniedza divus rēķinus par GBP 55 810 un GBP 32 290.
- 18 *House of Lords* kompetence tika nodota *Supreme Court of the United Kingdom*, kas tika no jauna izveidota 2009. gada 1. oktobrī. Atbilstoši *Supreme Court* 2009. gada Reglamentam tiesāšanās izdevumu detalizētu izvērtējumu veic divi “costs officers”, kurus ieceļ šīs tiesas priekšsēdētājs. Šajā ziņā, apstrīdot piespriesto tiesāšanās izdevumu segšanas pienākumu, *L. Pallikaropoulos* atsaucās uz direktīvām 85/337 un 96/61.
- 19 Ar 2009. gada 4. decembra lēmumu “costs officers” atzina, ka viņu kompetencē principā ietilpst šī argumenta pamatotības pārbaude.
- 20 Atbildētājas pamatlietā tiesvedības instancē, par kuras izdevumiem bija runa, šo lēmumu pārsūdzēja *Supreme Court of the United Kingdom* vienīgajam tiesnesim, lūdzot viņam lietu nodot izskatīšanai piecu tiesnešu kolēģijai, ko visbeidzot arī tika nolemts darīt.
- 21 Kolēģija savu nolēmumu pasludināja 2010. gada 15. decembrī. Tā atzina, ka “costs officers” bija jāisteno vienīgi tā kompetence, kas tiem ir paredzēta *Supreme Court* 2009. gada Reglamentā, un tādējādi tiem bija tikai jāaprēķina tiesāšanās izdevumi. Tā norādīja, ka jautājumu par to, vai attiecīgā tiesvedība nav

pārmērīgi dārga direktīvu 85/337 un 96/61 izpratnē, var izlemt vienīgi tiesa, kura izskatījusi lietu pēc būtības, un tā var lemt vai nu *limine litis*, izvērtējot lūgumu par aizsargpasākumu tiesāšanās izdevumu segšanas jautājumā, vai arī izlemt šo jautājumu savā nolēmumā par lietas būtību.

- 22 Šī pati kolēģija arī norādīja, ka jautājums par to, vai *L. Pallikaropoulos* uzliktais pienākums segt pretējās puses tiesāšanās izdevumus ir pretrunā minētajām direktīvām, *House of Lords*, izskatot viņas lūgumu par aizsargpasākumiem tiesāšanās izdevumu jautājumā, nav ticis pārbaudīts.
- 23 Šādos apstākļos *Supreme Court of the United Kingdom* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Kā valsts tiesai būtu jāskata jautājums par tiesāšanās izdevumu noteikšanu sabiedrības loceklim, kurš ir zaudējis prasību tiesvedībā saistībā ar vides jautājumiem, ņemot vērā Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punkta prasības, kas tiek īstenotas ar [Direktīvas 85/337] 10.a pantu un [Direktīvas 96/61] 15.a pantu?
- 2) Vai jautājums par to, vai tiesāšanās izmaksas ir vai nav “pārmērīgi dārgas” Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punkta, kas tiek īstenots ar [šīm] direktīvām, izpratnē, ir jāizlemj, ņemot vērā objektīvus apsvērumus (piemēram, “vienkārša” sabiedrības locekļa iespējas nepieciešamības gadījumā samaksāt tiesāšanās izdevumus), vai arī šis jautājums ir jāizlemj, ņemot vērā subjektīvus apsvērumus (konkrētā prasītāja materiālo stāvokli) vai arī apvienojot šo abu veidu apsvērumus?
- 3) Vai arī šis ir tikai dalībvalsts tiesību jautājums, kuru risinot, ir jāievēro tikai nosacījums, lai tiktu sasniegts [minētajās] direktīvās paredzētais rezultāts, proti, lai attiecīgais tiesas process nebūtu “pārmērīgi dārgs”?
- 4) Vai lemjot par to, vai tiesas process nav “pārmērīgi dārgs”, ir būtiski, ka prasītājs faktiski nav atturēts no tiesas procesa uzsākšanas vai turpināšanas?
- 5) Vai ir pieļaujama atšķirīga pieeja šiem jautājumiem i) apelācijas stadijā vai ii) otrās apelācijas stadijā, salīdzinot ar to, kāda ir jāpiemēro pirmajā instancē?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 24 Ar šiem dažādajiem jautājumiem, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa lūdz Tiesu precizēt, pirmkārt, Direktīvas 85/337 10.a panta piektajā daļā, kā arī Direktīvas 96/61 15.a panta piektajā daļā paredzētās prasības, atbilstoši kurai šajās normās paredzētās tiesvedības procedūras nedrīkst būt pārmērīgi dārgas, jēgu un, otrkārt, šīs prasības izvērtēšanas kritērijus, kurus var piemērot valsts tiesa, lemjot par tiesāšanās izdevumiem, kā arī [tā lūdz precizēt] dalībvalstu rīcības brīvības robežas, nosakot šos kritērijus valsts tiesību aktos. Iesniedzējtiesa vaicā Tiesai, vai tad, kad valsts tiesa vērtē, vai tiesvedība nav pārmērīgi dārga, tai ir jāņem vērā arī apstākļi, ka lietas dalībnieks, kuram varētu tikt piespriests atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, faktiski nav ticis atturēts celt prasību vai to uzturēt un vai turklāt šis vērtējums varētu atšķirties atkarībā no tā, vai lēmums pieņemts pirmajā instancē vai apelācijas vai otrās apelācijas instancē.

Par jēdzienu “ne pārmērīgi dārga” direktīvu 85/337 un 96/61 izpratnē

- 25 Kā Tiesa jau atzinusi, vispirms ir jāatgādina, ka Direktīvas 85/337 10.a panta piektajā daļā un Direktīvas 96/61 15.a panta piektajā daļā paredzētā prasība, ka procedūras tiesās nedrīkst būt pārmērīgi dārgas, tiesām neaizliedz lemt par tiesāšanās izdevumiem (šajā ziņā skat. 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-427/07 Komisija/Īrija, Krājums, I-6277. lpp., 92. punkts).

- 26 Tas skaidri izriet no Orhūsas konvencijas, kurai, kā norādīts Direktīvas 2003/35, ar ko grozītas direktīvas 85/337 un 96/61, preambulas piektajā apsvērumā, ir “atbilstīgi jāpieskaņo” Savienības tiesību akti, un šīs konvencijas 3. panta 8. punktā ir precizēts, ka nekādi netiek ierobežota valstu tiesu kompetence lemt par pamatotu tiesāšanās izdevumu segšanu.
- 27 Turpinot ir jāuzsver, ka prasība par to, ka procedūras nedrīkst būt pārmērīgi dārgas, attiecas uz visiem izdevumiem saistībā ar dalību šādās procedūrās (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Īrija, 92. punkts).
- 28 Tādēļ izdevumu dārdzība ir jāizvērtē vispārīgi, ņemot vērā visus attiecīgā lietas dalībnieka veiktos izdevumus.
- 29 Turklāt gan no vajadzības Savienības tiesības piemērot vienveidīgi, gan no vienlīdzības principa izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā tās satura un piemērošanas jomas noskaidrošanai nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, parasti visā Eiropas Savienībā ir interpretējama autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā attiecīgās normas kontekstu (cita starpā skat. 2012. gada 14. februāra spriedumu lietā C-204/09 *Flachglas Torgau*, 37. punkts).
- 30 No tā izriet, ka nedz Orhūsas konvencijā, kuras 9. panta 4. punktā ir noteikts, ka tā 1.–3. punktā minētās procedūras nedrīkst būt saistītas ar pārmērīgām izmaksām, nedz direktīvās 85/337 un 96/61 nav precizēts veids, kādā būtu jāvērtē juridisko procedūru izmaksas, lai noskaidrotu, vai tās nav uzskatāmas par pārmērīgi dārgām; šis vērtējums nebūtu paredzams tikai valsts tiesībās vien.
- 31 Kā konkrēti ir precizēts Direktīvas 85/337 10.a panta trešajā daļā un Direktīvas 96/61 15.a panta trešajā daļā, Savienības likumdevēja mērķis ir attiecīgajai sabiedrības daļai “nodrošināt [plašu] tiesas pieejamību”.
- 32 Šis mērķis, raugoties plašākā mērogā, ietilpst Savienības likumdevēja vēlmē saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti un šai nolūkā ļaut sabiedrībai aktīvi piedalīties.
- 33 Turklāt prasība par “ne pārmērīgi dārgām” izmaksām vides jomā ietilpst tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību ievērošanā, kuras ietvertas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā, kā arī efektivitātes principā, atbilstoši kuram procesuālie noteikumi prasībām, kas paredzēti, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, nedrīkst padarīt neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (it īpaši skat. 2011. gada 8. marta spriedumu lietā C-240/09 *Lesoochranárske zoskupenie VLK*, Krājums, I-1255. lpp., 48. punkts).
- 34 Visbeidzot, pat ja 2000. gadā publicētajā Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas dokumentā ar nosaukumu “Orhūsas konvencija, piemērošanas pamatnostādnes” nebūtu sniegta saistoša šīs konvencijas interpretācija, varētu tomēr tikt norādīts, ka tajā ir precizēts, ka pārsūdzības procedūras, kas uzsākta, pamatojoties uz konvenciju vai saistībā ar valsts vides tiesību aktu piemērošanu, izmaksas nedrīkst būt tik augstas, ka sabiedrības locekļiem tas būtu šķērslis iesniegt pārsūdzību, ja tie to uzskatītu par nepieciešamu.
- 35 No iepriekš izklāstītā izriet, ka Direktīvas 85/337 10.a panta piektajā daļā un Direktīvas 96/61 15.a panta piektajā daļā paredzētā prasība, ka procedūras nedrīkst būt pārmērīgi dārgas, nozīmē, ka tajās minētās personas nedrīkst tikt kavētas uzsākt vai turpināt šo pantu piemērošanas jomā ietilpstošas procedūras tiesu iestādēs ar tām saistītā iespējamā finansiālā sloga dēļ. Ja valsts tiesai vides lietā ir jālemj par tiesvedības izdevumu piespriešanu personai, kurai spriedums ir nelabvēlīgs, kā šajā lietā – prasītājai, vai, vispārīgāk, ja tai, kā tas var būt Apvienotās Karalistes tiesās, sākotnējās tiesvedības stadijās ir jāsniedz nostāja par atlīdzināmo tiesvedības izdevumu apmēra iespējamo ierobežošanu, tai ir jānodrošina šīs prasības ievērošana, ņemot vērā gan personas, kura vēlas panākt savu tiesību aizsardzību, intereses, gan arī vispārējās intereses, kas saistītas ar vides aizsardzību.

Par atbilstošajiem kritērijiem, lai izvērtētu prasību par “ne pārmērīgi dārgām” procedūrām

- 36 Kā tika precizēts šī sprieduma 24. punktā, *Supreme Court of the United Kingdom* vēlas noskaidrot vērtējuma kritērijus, kuri valsts tiesai, lemjot par tiesāšanās izdevumiem, ir jāpiemēro, lai nodrošinātu prasības par ne pārmērīgi dārgu tiesvedību ievērošanu. Tā cita starpā vaicā, vai šim vērtējumam ir piešķirams objektīvs vai – tieši pretēji – subjektīvs raksturs, kā arī par apmēru, kādā ņemamas vērā valsts tiesības.
- 37 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja Savienības tiesībās nav precīzu norāžu, dalībvalstīm, transponējot direktīvu, ir pienākums nodrošināt tās pilnīgu iedarbību, saglabājot plašu rīcības brīvību līdzekļu izvēlē (it īpaši skat. 2006. gada 9. novembra spriedumu lietā C-216/05 Komisija/Īrija, Krājums, I-10787. lpp., 26. punkts).
- 38 No tā izriet, ka, runājot par līdzekļiem, ar ko varētu tikt sasniegts mērķis vides tiesību jomā nodrošināt efektīvu juridisko palīdzību bez pārmērīgām izmaksām, ir jāņem vērā visas atbilstošās valsts tiesību normas, it īpaši valsts tiesībās paredzētā juridiskās palīdzības sistēma, kā arī šī sprieduma 16. punktā minētais aizsardzības režīms tiesāšanās izdevumu segšanai. Faktiski ir jāņem vērā visas būtiskās atšķirības valstu tiesībās šajā jomā.
- 39 Turklāt, kā tika norādīts iepriekš, valsts tiesai, kurai jālemj par tiesāšanās izdevumiem, šīs prasības ievērošana ir jānodrošina, ņemot vērā gan personas, kura vēlas panākt savu tiesību aizsardzību, intereses, gan arī vispārējās intereses saistībā ar vides aizsardzību.
- 40 Tādējādi šis vērtējums ir jāveic ne vien attiecībā pret ieinteresētās personas finansiālo situāciju, bet jābalsta arī uz izdevumu apmēra objektīvu analīzi – jo īpaši tādēļ, ka indivīdiem un apvienībām, kā tika precizēts šī sprieduma 32. punktā, protams, ir piešķirta aktīva loma vides aizsardzībā. Tiktāl procesuālās izmaksas konkrētos gadījumos nedrīkst būt objektīvi nepamatotas. Tādējādi procesuālās izmaksas nedrīkst pārsniegt ieinteresētās personas finansiālās iespējas, nedz arī jebkādā gadījumā būt objektīvi nepamatotas.
- 41 Ieinteresētās personas ekonomiskās situācijas vērtējums, kas jāveic valsts tiesai, nedrīkst tikt balstīts vienīgi uz “vidējā” prasītāja aptuvenajām finansiālajām iespējām, jo šādi dati var būt vien attālināti pielīdzināmi ieinteresētās personas situācijai.
- 42 Turklāt tiesa var ņemt vērā attiecīgo lietas dalībnieku situāciju, saprātīgas prasītāja prasījumu apmierināšanas izredzes, strīda nozīmīgumu viņam un vides aizsardzībai, piemērojamā tiesiskā regulējuma un procedūru sarežģītību, kā arī tiesvedības pārdrošo raksturu dažādās tās stadijās (pēc analogijas skat. 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā C-279/09 *DEB*, Krājums, I-13849. lpp., 61. punkts).
- 43 Ir turklāt jāprecizē, ka *Supreme Court of the United Kingdom* norādītais apstāklis, ka ieinteresētā persona praksē nevarēja tikt atturēta piedalīties tiesvedībā, nav pietiekams, lai tiktu uzskatīts, ka tiesvedība tai nav pārmērīga dārga iepriekš minētajā – direktīvu 85/337 un 96/61 – nozīmē.
- 44 Visbeidzot, attiecībā uz iesniedzējtiesas izvirzīto jautājumu par to, vai pārmērīgu izmaksu esamības vērtējumam ir jāatšķiras atkarībā no tā, vai valsts tiesa par tiesāšanās izdevumiem lemj, noslēdzoties tiesvedībai pirmajā instancē, vai apelācijas vai otrās apelācijas instancē, jānorāda, ka, papildus tam, ka šāda atšķirība nav minēta direktīvās 85/337 un 96/61, ar šādu interpretāciju netiktu pilnībā ievērotas Savienības likumdevēja izvirzītais mērķis sniegt plašu piekļuvi tiesām un veicināt vides uzlabošanu un aizsardzību.
- 45 Tādēļ prasības par tiesvedības pārmērīgu izmaksu esamību vērtējums valsts tiesai nav jāveic atšķirīgi, atkarībā no tā, vai tā lemj tiesvedībā pirmajā instancē vai apelācijas vai otrās apelācijas instancē.

- 46 Tādēļ, kad valsts tiesai šī sprieduma 41. punktā minētajā kontekstā ir jālemj par to, vai ieinteresētajai personai tiesvedība vides lietā nav pārmērīgi dārga, tā nedrīkst pamatoties vienīgi uz ieinteresētās personas ekonomisko situāciju; tai ir jāveic arī izdevumu apmēra objektīva analīze. Turklāt tiesa var ņemt vērā attiecīgo lietas dalībnieku situāciju, saprātīgas prasītāja prasījumu apmierināšanas izredzes, strīda nozīmīgumu viņam un vides aizsardzībai, piemērojamā tiesiskā regulējuma un procedūru sarežģītību, tiesvedības pārdošo raksturu dažādās tās stadijās, kā arī juridiskās palīdzības sistēmas vai aizsardzības režīma tiesāšanās izdevumu segšanai esamību valsts tiesiskajā regulējumā.
- 47 Turpretim apstākļi, ka ieinteresētā persona praksē nav bijusi atturama īstenot savu prasību, nav pietiekams, lai tiktu uzskatīts, ka tiesvedība šai personai nav pārmērīgi dārga.
- 48 Visbeidzot, šim vērtējumam nav jāizmanto atšķirīgi kritēriji atkarībā no tā, vai tas veicams tiesvedības noslēgumā pirmajā instancē vai apelācijas vai otrās apelācijas instancē.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 49 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospiež:

Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. maija Direktīvu 2003/35/EK grozīto Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīvas 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu 10.a panta piektajā daļā un Padomes 1996. gada 24. septembra Direktīvas 96/61/EK par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli 15.a panta piektajā daļā paredzētā prasība, ka procedūras nedrīkst būt pārmērīgi dārgas, nozīmē, ka tajos minētās personas nedrīkst tikt kavētas uzsākt vai turpināt šo pantu piemērošanas jomā ietilpstošas procedūras tiesu iestādēs ar tām saistītā iespējamā finansiālā sloga dēļ. Kad valsts tiesai vides lietā ir jālemj par tiesvedības izdevumu segšanas piespriešanu personai, kurai, kā prasītājam, spriedums ir nelabvēlīgs, vai, vispārīgāk, ja tai, kā tas var būt Apvienotās Karalistes tiesās, sākotnējās tiesvedības stadijās ir jāsniedz nostāja par atlīdzināmo tiesvedības izdevumu apmēra iespējamo ierobežošanu, tai ir jānodrošina šīs prasības ievērošana, ņemot vērā gan personas, kura vēlas panākt savu tiesību aizsardzību, intereses, gan arī vispārējās intereses, kas saistītas ar vides aizsardzību.

Šajā vērtējumā valsts tiesa nedrīkst pamatoties vienīgi uz ieinteresētās personas ekonomisko situāciju; tai ir jāveic arī izdevumu apmēra objektīva analīze. Turklāt tiesa var ņemt vērā attiecīgo lietas dalībnieku situāciju, saprātīgas prasītāja prasījumu apmierināšanas izredzes, strīda nozīmīgumu viņam un vides aizsardzībai, piemērojamā tiesiskā regulējuma un procedūru sarežģītību, tiesvedības pārdošo raksturu dažādās tās stadijās, kā arī juridiskās palīdzības sistēmas vai aizsardzības režīma tiesāšanās izdevumu segšanai esamību valsts tiesiskajā regulējumā.

Turpretim apstākļi, ka ieinteresētā persona praksē nav bijusi atturama īstenot savu prasību, nav pietiekams, lai tiktu uzskatīts, ka tiesvedība šai personai nav pārmērīgi dārga.

Visbeidzot, šim vērtējumam nav jāizmanto atšķirīgi kritēriji atkarībā no tā, vai tas veicams tiesvedības noslēgumā pirmajā instancē vai apelācijas vai otrās apelācijas instancē.

[Paraksti]